

הבחורים הללו מכירים את השירים. תגובתם היתה פשוטה. כלומר, רובם לא שרו, בעוד אחדים מהם צוחו בקולי קולות, למלא את החסר. היא בחרה בשירים פשוטים יותר, מלאי קצב. מספר השירים עלה.

עכשיו אלמד אתכם שיר חדש, הודיעה. «קוראים לו: אל הרהט» מנגינת השיר פשוטה, המלים פשוטות אף הן. למרות שרוב הנוכחים לא הבינו אותו, הקצב מודגש. היא אמרה להם שאפשר למחוא כף בקצב המנגינה. זאת אהבו מאוד. הם מחאו ומחאו כסיים, בהתלהבות גוברת והולכת. חוה הכניסה נופך: הם ימחאו כף בשתי קבוצות, אחת בתשובה לשניה.

כעבור כמה דקות הנהדה הבקעה החשוכה משיר אדיר שפרץ מן הצריף המואר. רק בקושי הצליחה המורה לרסן את התלהבותם המוסיקלית של תלמידיה; היה צורך גם לעבור לחלק השני של התוכנית — ריקודים עממיים. היא סידרה אותם במעגל גדול, הדגימה בפניהם צעדים פשוטים, שהיו תרגום כוריאוגרפי של השיר שזה עתה למדוהו.

למעשה, לא נבדל כמעט כל המחזה מזה המתרחש בעשרות קיבוצים בארץ. רק שינוי אחד בלט: למרות שהשירים והריקודים היו על טהרת העברית, לא נשמעה שפה זו, כמעט, בשיחות הריקודים והצופים.

מחסור בנער ישראלי. בצד עמדה, משך כל הזמן, קבוצת עובדי חריש, חברי קיבוץ שגדלו (חמשד בעמוד 13)

הוא יום בו שולח העולם החיצוני נציג לנקודה רחוקה זו, וזה, למעשה, המושך את האנשים לבוא לראותו, יותר מאשר התקוה לבידור ושעשוע.

אחד האימנים שהגיעו לשם בעת האחרונה היתה בחורה חוננית וצעירה, נעולת סנדלים — דמות אופינית של בת קיבוץ. היתה זאת חוה, בת קבוץ גבע בעמק, שנשלחה על ידי מחלקת התרבות והחינוך של ההסתדרות, יחד עם מפורסמת, ללמד את פועלי הכביש שירה וריקוד עממיים.

העובדה, שהאמן היתה הפעם בחורה — ובחוריה נחמדה — עזרה ללא ספק למלא את חדר האוכל. למעלה מ-200 בחורים, שוופים, מגודלי זקנים ומשופמים, חלק הארי מהם ערומים עד החגורה. אחדים כפיגיכות, אחרים חובשים טורבינים הודיים לראשם — בכך הכל חבורה פראית ומשונה ביותר — ישבו על ספסלים משני צידי החדר הגדול, המתינו לבוא ה"ארטיסטים". היא נכנסה. הקהל השמיע קריאות מגוונות, כפף הערצה תחושתי, ספק שמתה פשוטה לראות אורח. "שימו לב חברים", פנתה אליהם. קשה היה לשמוע אותה ברעש. היא התחילה שוב: "אני מבקשת שקט!" מולה היה נמוך ושקט; היא היתה גם קצת מצוננת, ככל זאת נשמע קולה יפה בחור הגדול — הבחורים ישבו בדומיה מפליאה.

היא פתחה בסדרה של שירים עבריים מן הידועים ביותר בארץ. היה מענין לדעת אם

העובדים והנוף. כרובם, היו עובדי הכביש עירוניים שהנוף הפראי (שמואל) זר להם.

מנגנון פקוח, טיאטא במטאטא ברזל את כל מי שהיה נגוע בשחיתות ובחוסר יעילות. נהגים, המקבלים את שכרם בהתאם לשעות עבודה, נהגו להגיש דו"ח חודשי; אם היו אי-אלה אי-דיוקים — לאיש לא היה הדבר איכפת. בין כה וכה "הממשלה" היא המשלמת. עתה מוסר כל נהג את הדו"ח על עבודתו מדי יום ביומו. מספר האנשים העוסקים בשרותים ביחס לעובדים בכביש ירד משנים לאחור.

גרשון («ציאנג קאי זק» בפי הפועלים) לא הסתפק בחסול התופעות השליליות; הודות לו קיימים היום במחנה העבודה תנאים העולים בהרבה על אלה ששררו עם בואו. בכל זאת רחוקים החיים בממשיה ד' מלהיות נוחים; לא רק בהשוואה לתל-אביב אלא גם בהשוואה למקרי מות הנחשבים לקשים במדינה.

סדר החיים שם הנו תערובת של משטר צבאי וחיי קבוץ. הפועלים קמים בשעה 4.30, נכנסים לחדר האוכל, שם ניתנת להם ארוחת בוקר שהם מחלקים לשניים; חלק הם אוכלים במקום, חלק שני הם לוקחים עמהם לעבודה. ב-5.30 עולים על מכוניות, יוצאים לכביש. על כל זה מנצח מנהל המחנה, משה אלוני, צעיר בן 30, שנשלח לכאן לפני חצי שנה.

היכרותו הראשונה של אלוני עם סלילת כביש שים ודברים דומים באה במחנה. אליו נשלח ל-עבור קורס הנדסה. משם הועבר דרומה, עסק בסלילת הכביש לאילת. הוא מספר: «רציתי לעזוב את הנגב. אבל שידלו אותי להכנס למ.ע.צ. ש' היתה עמוסת עבודה. איכשהו נשארת».

אורח הרגיל לראות פועלי מ.ע.צ. מגרדים בעצלתיים את שולי הכביש בכל חלקי המדינה לא היה מאמין למראה עיניו בכביש סדום: פועלי אותה מ.ע.צ. מחזיקים בפטישי האוויר המרעידים את כל גופם, מעבירים אבנים גדולות, עובדים בטוריות תחת השמש הצולה, כאילו רדף אחריהם שד. עד כמה שוריות זו קשורה בנוכחותו של משיח או מנהל עבודה, קשה לומר. בתום יום עבודה של 8 שעות חוזרים הפועלים למחנה. מרגע זה, למעשה, מתחילים חייהם להיות שונים מחיי שאר הפועלים בארץ. אין מקלחת, אין אשה או אם שהכינה ארוחה, אין צפיה נעימה לבלוי על שפת הים או בקולנוע. אחד מתפקידיו של מנהל המחנה הוא לספק תחליפים לכל אלה. בכל יום שני בשבוע מוצג סרט, בכל יום רביעי מגיע אמן, הארוחות המוגשות אינן נופלות בהרבה מזה שפועל יכול לאכול בביתו או במסעדה. להיפך, התפריט עולה על תפריטו הממוצע של האורח.

שירים ובחורה נחמדה. ביקור האמנים הוא חוויה מיוחדת במינה. בעירי יכול אדם לסקור את רשימת ההצגות והכשרונות המוצעים להגא' תו ושעשועו; הוא יכול לבחור בזה, או באחר — הוא יכול גם להחליט כי אין לו צורך בשעשוע הערב, בממשיה ד' המצב אחר. יום ד', מדי שבוע,

